

2015-06-17 – Lantmännens Koncernstyrelse

Näringsdepartementet

Att: n.registrator@regeringskansliet.se

Lantmännens remissyttrande ”Slutbetänkande av Konkurrenskraftsutredningen, SOU 2015:15 Attraktiv, innovativ och hållbar strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring

Lantmännen har beretts möjlighet att yttra sig angående rubricerad remiss inklusive synpunkter hur innehållet i betänkandet förhåller sig till regeringskommande svenska livsmedelsstrategi och har följande att anföra.

Lantmännen

Lantmännen är ett lantbrukskooperativ och norra Europas ledande aktör inom lantbruk, maskin, bioenergi och livsmedel. Vi ägs av 29 000 svenska lantbrukare, är 10 500 anställda, har verksamheter i ett 20-tal länder och omsätter 37 miljarder kronor. Med basen i spannmål förädlar vi åkermarkens resurser för ett livskraftigt lantbruk. Några av våra mest kända varumärken inom livsmedelsområdet är AXA, Kungsörnen, GoGreen, Korvbrödsbagaren, Schulstad, Gooh, Finncrisp och Bonjour. Vårt företag är grundat på kunskap och värderingar som har funnits i generationer hos våra ägare. Genom att vi har forskning, utveckling och verksamhet i hela värdekedjan så kan vi tillsammans ta ansvar från jord till bord.

Genom Lantmännens delägda portföljinnehav, bland annat inom lantbrukshandelsområdet, omfattar koncernens verksamheter en total omsättning på närmare 70 miljarder kronor. Lantmännens verksamheter finns framförallt i norra Europa; Sverige, Danmark, Norge, Storbritannien, Tyskland, Finland, Baltikum och Polen.

Lantmännens hittills största förvärv håller i skrivande stund på att integreras i verksamheten. Det gäller den finska bageri- och knäckebrödskoncernen Vaasan Group med en omsättning på cirka 4 miljarder kronor. Vaasan Group har verksamheter i Finland, Baltikum, Sverige och Norge inom färskbröd, bake off-produkter samt knäckebröd.

\\regeringskansliet.se\Users\data\HEN0921\Desktop\SOU 201515\N2015-2191-3046-

Lantmännens utgångspunkt

Lantmännens uppdrag är att bidra till lönsamheten på ägarnas gårdar och optimera avkastningen på deras kapital i föreningen. Det är därför naturligt att lantbruksföretaget och spannmålets värdekedja är i fokus. Lantmännen utvecklar lantbruksnära affärer i partnerskap med lantbruksföretagen. Lantmännens värdekedja från jord till bord utgör en stabil plattform och en unik utgångspunkt på den utvidgade hemmamarknaden kring Östersjöområdet där Sverige utgör basen. Den globala efterfrågan på jordbruksråvaror skapar nya möjligheter att förstärka utvecklingen av de lantbruksnära affärerna. Genom ansvarstagande, kontroll och kunskap i hela värdekedjan kan Lantmännen erbjuda mervärden kopplat till kvalitet, hälsa och miljö. Tillsammans kan vi utveckla verksamheter och affärer i alla led, från foder till frukostflingor.

Lantmännen har under de senaste två åren arbetat genom en genomgripande och långsiktig strategi under namnet ”Strategi 2020”. Lantmännens Strategi 2020 utgår ifrån en ny tillväxtorienterad och internationell omvärld som skapar nya möjligheter för Lantmännen och våra ägare. En närmare presentation av vår omvärldsanalys följer nedan.

Med utgångspunkt i lantbruksföretaget strävar vi efter att utveckla lönsamma affärer och skapar mervärde i Lantmännens hela värdekedja. Målsättningen är att Lantmännen ska vara den ledande aktören i spannmålsvärdekedjan i Östersjöområdet.

Lantmännens roll mitt i spannmålsvärdekedjan samt genom att vara insatsvaruleverantör till många olika former av lantbruksföretag, medför en överblick av konkurrenskraften inom samtliga av lantbrukets verksamhetsgrenar. Med den utgångspunkten kan vi bekräfta utredningens slutsatser kring en förhållandevis konkurrenskraftig vegetabiliesektor samt en relativt svag konkurrenskraft inom delar av animalieproduktionen. Det bekräftas av den långsiktiga trenderna rörande en minskad spannmålsförbrukning i Sverige för animalieproduktionen.

I tillägg till ovanstående inhemska konsumtionsminskning av spannmål, har det skett en parallell konsumtionsökning genom Lantmännens Agroetanolverksamhet. Verksamheten motsvarar en spannmålskonsumtion på omkring 10-12% av totalskörden vid full drift. För närvarande är endast en av anläggningens två etanollinjer i aktivt bruk på grund av en mycket svag lönsamhetssituation för drivmedelsetanol på den lokala svenska marknaden. Cirka hälften av etanolen säljs på den tyska marknaden med hållbarhetspremium. Verksamheten har utvecklats till att även förädla koldioxid i partnerskap med AGA för bland annat livsmedelsbruk samt

proteinrika foderprodukter, Agrodrank, som bland annat används istället för sojaproteiner i animalieproduktionen.

Biobränsle och biodrivmedel ingår inte i konkurrenskraftsutredningens eller livsmedelsstrategins uppdrag. Från Lantmännen vill vi dock förtydliga att möjligheterna att förverkliga intentionerna i visionen för livsmedelsstrategin kommer att vara avhängigt valet av styrmedel inom bioenergiområdet. Detta mot bakgrund av att Agroetanolverksamheten både är Sveriges enskilt största spannmålsförädlare industri samt en mycket betydelsefull producent av ett inhemskt och hållbart foderprotein. Även om spannmålexportmarknaden är betydelsefull och utvecklingsbar, är det ur ett svenskt odlarperspektiv en betydande riskfylld fördel med närliggande spannmålsindustri över tid. Därtill följer fossiloberoende, inhemsk drivmedelsförsörjning och sysselsättningseffekter ur ett samhällsperspektiv.

Lantmännens export från Sverige inom ramen för spannmålsvärdekedjan motsvarar drygt 3,5 Mdr. Av detta motsvarar knappt hälften export av spannmålsråvara till andra delar av Nordeuropa, länder kring Medelhavet samt USA. Spannmålexporten avser exempelvis kvarnvet, maltkorn och havre till gryn och hästar. Den förädlade spannmålexporten därutöver avser bland annat produkter som mjöl, havregryn, pasta, mälteriråvara, gluten, vodka, hållbar drivmedelsetanol, agrodrank (DDGS), hund- & kattmat samt bageriprodukter.

I Lantmännens nya Strategi 2020 ingår ytterligare satsningar på innovation och produktutveckling, samarbeten och partnerskap samt utveckling av Lantmännens varumärke. Lantmännens avkastning går tillbaka till ägarnas lantbruksföretag i form av utdelning, återinvesteras i affärsverksamheten samt i långsiktiga satsningar på forskning och utveckling.

Vi har som organisation valt att engagera oss starkt i arbetet med en svensk livsmedelsstrategi. Detta av den enkla anledningen att om vi och våra ägare ska lyckas med våra målsättningar inom Lantmännens Strategi 2020 kommer vi att behöva en gemensam målsättning och agenda från stat och politik samt forsknings- och innovationssystemet. Vårt erbjudande till samhället är bland annat att bidra till att skapa arbetstillfällen, export- och skatteintäkter samt odling av åkermarken i en hållbar riktning.

Lantmännen och våra ägare har en gemensam och långsiktig vision och strategi att utveckla våra företag för att skapa ett livskraftigt lantbruk. Detta följer av att vi i våra affärer har att hantera volatila prisrörelser och kapitalunga investeringar på både våra gårdar och industrier för att få utväxling av åkermarken som resurs. Vi önskar att poängtera vikten gentemot den politiska arenan av att en svensk livsmedelsstrategi får en långsiktig och uthållig inriktning genom en bred parlamentarisk förankring,

som är hållbar över flera mandatperioder. Detta är en central parameter för att skapa ett attraktivt investeringsklimat för lantbrukssektorn och livsmedelsindustrin. Därtill är det nödvändigt att en tillväxt- och exportorienterad livsmedelsstrategi återspeglas i uppdrag och regleringsbrev till svenska myndigheter som Jordbruksverket, Livsmedelsverket, Naturvårdsverket, KemI etc. så att tillväxt- och exportorienterade åtgärder får praktisk prioritet. Från Lantmännen ser vi framför oss ett samarbetsorienterat arbetssätt ("Team Sweden") tillsammans med departement och berörda myndigheter för att skapa förutsättningar att gemensamt lyckas på bland annat exportmarknaderna.

Frågeställning som omfattas av remissvaret

Landsbyggsdepartementets frågeställning rör svenskt lantbruk- och livsmedelsindustri, alternativt uttryckt som värdekedjan från jord till bord, och dess konkurrenskraft samt framtida strategi. Lantmännen stödjer inom respektive sakområde det remissyttrande som lämnats genom Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) och Livsmedelsföretagen (Li). Lantmännen har aktivt deltagit i arbetet med ståndpunkterna som utarbetats av både LRF och Li.

I tillägg till ovanstående finns det områden där Lantmännen som kommersiell aktör i hela värdekedjan från jord till bord önskar att betona samt förtydliga både möjligheter och risker.

I detta remissvar fördjupar vi oss inte i frågeställningar som berör utformningen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik, CAP. Vi konstaterar endast att nuvarande utformning av CAP innehåller flera tillväxthämmande inslag, som bland annat medför passivering av odlingen genom införandet av bland annat så kallade ekologiska fokusarealer och tvingande krav på flera grödor i växtföljden. Detta är åtgärder som sammantaget riskerar att medföra lägre skördade volymer samt små eller obefintliga positiva miljöeffekter. En tillväxt- och exportorienterad svensk livsmedelsstrategi kommer att behöva draghjälp från en motsvarande utformning av CAP. En svensk livsmedelsstrategi kommer att behöva återspeglas av tillväxt- och exportorienterade svenska positioner vid utformningen av EU:s jordbrukspolitik.

Svenskt lantbruk i en ny omvärld med nya möjligheter

Utgångspunkten för Lantmännens Strategi 2020 är en omfattande och möjlighetsorienterad omvärldsanalys av den globala potentialen för lantbruks- och livsmedelsindustrin.

En ny berättelse för svenskt lantbruks- och livsmedelsindustri håller på att ta form utifrån en snabbt växande befolkning och medelklass i framförallt Asien, men även flera andra tillväxtekonomier i exempelvis norra Afrika. Förändrade dieter leder till en kraftigt växande efterfrågan och som en följd medför detta också att priserna på lantbruks- och livsmedelsprodukter stiger och varierar kraftigare mellan odlingsssäsongerna. Den genomsnittliga prisnivån på spannmål har ökat med närmare 70% vid en jämförelse mellan perioderna 2000-07 respektive 2007-14. Motsvarande förändring återfinns även bland övriga jordbruksråvaror. Dock har den svenska odlingen inte kunnat utnyttja den högre prisnivån då skördenivåerna per hektar legat still. De kommersiellt brukade arealen har minskat och den totala spannmålsskörden i absoluta tal har parkerat på drygt 5 miljoner ton sett som en tioårig genomsnittsnivå. Näringspolitiska förutsättningar som uppmuntrar till aktivt snarare än passivt brukande kan bidra till att skapa en positiv volymutveckling.

Ur ett brett perspektiv håller Europa som kontinent på att gå från att importera lantbruks- och livsmedelsprodukter till att i ökad utsträckning satsa på export till konsumenter i tillväxtekonomier. Lantmännen uppmanar för närvarande sina lantbruksföretagare, både i Sverige och på våra övriga marknader i Europa, att odla åkermarken och utnyttja efterfrågan. I Sverige bygger Lantmännen för närvarande också ut fler mottagningsplatser för spannmål. Sverige har generellt goda naturliga förutsättningar till att odla vall och spannmål i en konkurrenskraftig odling. Det finns dessutom goda möjligheter att öka produktionen. Stora arealer är idag obrukade eller passivt brukade. En ökning på motsvarande cirka 10% har nyligen identifierats genom att utnyttja areal som idag inte brukas i ett examensarbete vid KTH. Vidare finns det en produktivitetspotential som vi i projektet "Höstvete mot nya höjder" har uppskattats till 10-20% potentiell avkastningsökning. Ökade spannmålsvolymerna ger möjligheter till både ökad industriell förädling samt export.

Mot ovanstående bakgrund är det centralt att ge akt åt konkurrenskraften samt förutsättningarna för att aktivt odla åkermarken. Åtgärder som medför minskande volymer i Sverige riskerar att medföra försämrad konkurrenskraft för både lantbruket i sig, men också möjligheterna och konkurrenskraften för förädlade foder- och livsmedelsindustrier och därmed också sysselsättningen över tid. Därtill finns det ett ömsesidigt beroende av konkurrenskraften i lantbruket och förädlingsindustrin.

Inspel till en tillväxtorienterad livsmedelsstrategi för svensk lantbruks- och livsmedelsindustri med ett attraktivt investeringsklimat

En tillväxtorienterad livsmedelsstrategi för svensk lantbruks- och livsmedelsindustri bör bygga på nedanstående förutsättningar med syfte att skapa **ett attraktivt investeringsklimat** för kommersiella aktörer.

En central utgångspunkt är att **den svenska lantbruks- & livsmedelsindustrin behöver vara konkurrenskraftig på exportmarknaderna för att över tid även klara konkurrenskraften på hemmamarknaden**. På en växande global marknad samt med Sverige som en del av EU:s inre marknad saknas, på ett övergripande plan, utrymme för unika svenska regler och villkor som inte är harmoniserade med framförallt EU:s regelverk.

Hela värdekedjan från jord till bord behöver inkluderas i en svensk livsmedelsstrategi. Ett konkurrenskraftigt lantbruk och dito livsmedelsindustri är sammanflätade. En svensk livsmedelsstrategi behöver omfatta konkurrenskraften i hela värdekedjan. Enligt Livsmedelsföretagen förädlas 70% av jordbruksråvarorna av svensk livsmedelsindustri. Beroendet av konkurrenskraft i hela värdekedjan är ömsesidig för både lantbruksföretagen och livsmedelsindustrin.

Stärkt exportorientering av lantbruks- och livsmedelsindustrin med stöttning av svenska myndigheter ger möjlighet att fånga den globala tillväxten. Sverige och Europa har relativt stora delar av världen en svag tillväxtprognos. Över tid kommer det att vara nödvändigt för svenska lantbruks- och livsmedelsaktörer att delta på marknader med snabbare tillväxt. Tillsättande av ett Lantbruksråd på den svenska ambassaden i Kina är ett positivt första steg för att skapa förutsättningar för att tillgängliggöra den växande kinesiska marknaden. Fler exempel i den här riktningen behöver följa.

En exportstrategi förutsätter internationell konkurrenskraft.

Internationellt likvärdiga villkor, främst i ett EU-sammanhang, är en förutsättning för att lyckas med en exportstrategi på en konkurrensutsatt internationell marknad. Parallellt noterar vi i våra internationella lantbrukshandelsverksamheter i övriga Östersjöområdet motsvarande diskussion i samband med frihandelsförhandlingarna inom ramen för TTIP, men då utifrån europeiskt lantbruks konkurrenskrafts relativt nordamerikansk. Svenskt lantbruks relativa globala konkurrenskraft bör observeras även i den svenska konkurrenskraftsdiskussionen.

Branschen behöver förfoga över samt utforma mervärden för att ge lantbruksföretagen möjlighet att skapa värde åt konsumenten genom hela

värdekedjan. Inom framförallt animalieproduktionen är många mervärden lagbundna, vilket som regel medför att det kommersiella värdet av dem kraftigt försvagas då utbud och efterfrågan inte ges möjlighet att mötas. Merparten av denna lagstiftning härstammar från en tidsepok där Sverige var en sluten lantbruks- och livsmedelsmarknad där internationell konkurrens reglerades. Om branschen ges möjlighet att förfoga över sina mervärden skapas utrymme för att både utveckla dem i takt med konsumenternas preferenser samt skapa attraktiva erbjudande till konsumenten. Ett praktiskt exempel på ett marknadsorienterat mervärdesarbetet utifrån hållbarhet är Lantmännens Natur & Klimat-koncept som bland annat innebär 20% lägre klimatpåverkan och med hänsyn till biodiversitet. Konceptet lanseras till hösten mot konsumenter och odlingen pågår för närvarande över hela landet. Konceptet innebär möjligheter till en högre betalning för lantbruksföretagen och tydliggör hela värdekedjan för konsumenten samt utgår från ett identifierat marknadsbehov.

Det finns ett fundamentalt och långsiktigt globalt behov av att öka livsmedelsproduktionen. Detta bör ske med metoder som går i en hållbar riktning då vår livsmedelskonsumtion är förenad med påverkan i naturen. En central del för att åstadkomma detta är genom att sträva efter **ökad produktivitet genom hållbar intensifiering av lantbruket**. För svenskt vidkommande är detta en särskilt viktigt ur ett konkurrenskraftsperspektiv, då vår lantbruks- och livsmedelsproduktion dessutom bygger på ett generellt högre kostnadsläge.

Utredningen pekar på att tillgången på mark är tillräcklig för **en ökning av spannmålsarealen med 20–30% till 2030**. Lantmännen delar den bilden. Vår egen målsättning sedan tidigare, dock med ett kortare tidsperspektiv, är att medverka till att öka spannmålsvolymerna med 20 % till 2020. Uttryckt i volym motsvarar det en ökning från 5 miljoner ton, motsvarande ett tioårigt genomsnitt, till 6 miljoner ton på årsbasis. Detta möjliggörs dels genom en arealökning (+10%) och dels genom produktivitetsutveckling (+10%). Precis som utredningen pekar på är produktivitetsutvecklingen avgörande för svenskt lantbruks framgång. Bland annat tar utredningen upp att det handlar om att utveckla metoder och arbetssätt för att optimera utnyttjandet av arealer och övriga insatsmedel, däribland nya tekniker inom växtförädlingen.

Något vi önskar lyfta i samband med livsmedelsstrategin är **möjligheten till proaktiva samarbeten mellan stat, företag och konsumentorganisationer utifrån ett hälsoperspektiv** med syfte att uppnå breda folkhälsovinster. Ett gott exempel på detta, som vi inom Lantmännen har erfart, är ett brett samarbete mellan 37 olika partneraktörer i Danmark som heter ”The Danish Whole Grain Partnership” med syfte att stärka folkhälsan, genom att i ökad utsträckning

välja produkter med fullkorn. För ändamålet har en också särskild märkning tagits fram. Se vidare på www.fuldkorn.dk.

Enligt de nordiska näringsrekommendationerna minskar fullkorn risken för typ 2-diabetes, hjärt- och kärlsjukdomar och troligen också för tjock- och ändtarmscancer. Kostfiber kan bidra till att minska risken för viktuppgång och fetma. Eventuellt kan även fullkorn i sig göra det lättare att hålla vikten. Det finns därför flera skäl för ett råd om att byta till fullkornsprodukter. Med detta vill vi påvisa ett **positivt exempel på samarbeten för att tillgängliggöra kunskap för konsumenten kring hälsosamma val.**

Sammanfattningsvis behöver jordbrukets innovationskraft fokusera på produktivitet genom hållbar intensifiering tillsammans med **värdeskapande innovationslösningar i livsmedelsindustrin** för att konkurrenskraftigt möta både en lokal och globalt växande efterfrågan med hälsosamma livsmedelsprodukter.

Nedan kommenterar Lantmännen frågeställning utifrån utredningens olika kapitel.

Strategi för tillväxt och värdeskapande (Kapitel 2)

Utredningen föreslår att regeringen till riksdagen lägger fram ett förslag till en vision för 2030 om en hållbar, attraktiv och innovativ jordbruks- och trädgårdsnäring. Till detta ska knytas målsättningar och åtgärder för att uppnå visionen.

Ett bärande fundament för en svensk exportorienterad livsmedelsstrategi är att skapa förutsättningar för att öka produktionen och skapa de positiva utvecklingsspiraler som beskrivs i utredningen. En central målsättning är därmed att anta en produktionsrelaterade målsättningar med syfte att utvidga det aktiva utnyttjandet av åkermarken och betesmarken. Ett sådant produktionsmål kan för berörda myndigheter relateras till andra samhällsmål.

Företagande (Kapitel 3)

I kapitlet för Företagande lyfts kapitalförsörjning för lantbruket fram. Fundamentalt för att säkra kapitalförsörjningen är möjligheten att skapa lönsamma företag, vilket utredningen adresserar. I utredningen lyfts främst traditionell finansiering baserad på pantsäkerhet i fastigheter fram. Utredningen framhäver dock inte behovet av en modell för riskkapitalförsörjning, det vill säga kapital som går utöver basfinansiering. Behovet av riskkapital gäller framförallt inom modern och effektiv

animalieproduktion, främst under de inledande kritiska åren innan produktionen stabiliserats. Lantmännen bildade mot den bakgrunden, tillsammans med HK Scan, 2001 ett Tillväxtbolag med syfte att hjälpa igång animalieproducerande företag. Tillväxtbolaget ingår som ägare under en initial fas på 4-8 år och löses därefter successivt ur engagemanget. Under uppbyggnadsfasen ingår Tillväxtbolaget som en aktiv ägare och bistår med managementstöd. Under åren har ett tjugotal företag framgångsrikt byggts upp med hjälp av Tillväxtbolaget. Förfarandet har paralleller med statliga Almis funktion inom andra företagssektorer. Lantmännen skulle vilja lyfta upp frågan till diskussion om ett statligt engagemang kring riskkapitalförsörjning för modern animalieproduktion.

Som en del av en kommande livsmedelsstrategi bör även möjligheterna för att säkra kapitalförsörjningen i förädlingsledet inkluderas. För Lantmännen som lantbrukskooperativ är det ur detta hänseende centralt att ägarmodellen inom ramen för ekonomisk förening har möjlighet att vidareutvecklas. För närvarande pågår en process under ledning av Justitiedepartementet om en modernisering av föreningslagen. Ändringarna kommer enligt uppgift att träda i kraft den 1/7 2016. En central möjlighet som planeras att införas är en möjlighet att anta så kallade investerande medlemmar som bidrar endast med kapital. Även beloppsbegränsningar när det gäller förlagsinsatser från andra än medlemmar tas bort. Vi önskar med detta poängtera vikten av att utveckla den kooperativa ägarmodellen, med avseende på bland annat kapitalförsörjning, som en del av en Livsmedelsstrategi som utvecklar svenskt lantbruk- och livsmedelsindustri. Det finns med detta positiva effekter i form av att det stärker en svensk ägarbas för lantbrukshandel och förädlingsindustrin, i det här fallet med svenska lantbruksföretag som ägare.

En allt mer volatil jordbruksråvarumarknad är ett faktum sedan nästan ett decennium tillbaka. Fundamentalt bygger det på ett snävare förhållande mellan utbud och efterfrågan. För aktörerna i råvarukedjorna är det centralt att det finns möjligheter att hantera sina risker, från lantbruksföretagen över råvaruhandeln till industriledet. Utredningen lyfter fram behovet av utbildningsinsatser för ökad kunskap om riskhantering och riskminimering i lantbruksföretagens verksamheter. Det är en slutsats som Lantmännen delar. För närvarande pågår ett arbete med EU:s finansmarknadsreglering, MiFID II, där konsekvenserna för prissäkring av jordbruksprodukter kan komma att bli negativa. I sammanhanget ska också poängteras lantbruksföretagens praktiska möjligheter att inom ramen för enskild firma ha möjlighet att använda finansiella instrument, bland annat ur ett skatteperspektiv. Det är centralt att aktörerna i värdekedjorna från jord till bord ges möjlighet att hantera råvaruprisriskerna samt att dessa instrument är tillgängliga och utvecklas över tid. I nuläget finns inget som tyder på att volatiliteten på jordbruksråvarumarknaderna kan förväntas avta.

Regler och villkor (Kapitel 4)

Utredningen framhäver att medlemskapet i EU 1995 innebar en ny konkurrenssituation för näringen och att skillnader i villkor mellan medlemsländer fick större betydelse. Utredningen konstaterar också att kostnader för arbetskraft, skatter på produktionsmedel, djurskydds- och växtskyddslagstiftning, tillståndsprovning enligt miljöbalken samt tillämpning av regelverk har stor påverkan på jordbrukets konkurrenskraft. Utredningen anser att grunden för samhällets styrning bör vara den gemensamma lagstiftningen i EU. Lantmännen instämmer i utredningens slutsatser och konstaterar att en framgångsrik livsmedelsstrategi bland annat förutsätter:

- Likvärdiga internationella villkor rörande produktionsmedelsskatter
- Översyn av nuvarande svenska djurskyddslagstiftningen i linje med vad utredningen föreslår.
- Tillämpning av ömsesidigt godkännande av växtskyddsmedel med andra EU-länder.
-

Till detta ska läggas diskussionen om införande av skatt för vägsplitage för lastbilstrafik. Detta skulle ha en betydande negativ effekt på hela den logistiktäta livsmedelskedjan från insatsvaror, spannmål, foder till färdiga livsmedelsprodukter. En dylik skatt vore särskilt negativt vid en internationell jämförelse utifrån svenska förhållanden och geografi och skulle väsentligt försvåra möjligheterna för en framgångsrik tillväxt- och exportstrategi.

Lantmännen önskar peka på vikt av likvärdiga bedömningar och tillämpningar av EU:s regelverk. Ett aktuellt exempel under årets odlingsår är den varierande bedömningen av dispenser för betning av oljeväxtfrö med neonikotinoider. Efter att EU har stoppat denna typ av betningen sedan två år tillbaka saknas ett effektivt sätt att skydda vårapsen mot angrepp från skadegöraren rapsjordloppan. Våra grannländer Danmark, Finland och Estland har beviljat dispens, medan Sverige avslögs ansökan. Detta påverkar främst den svenska vårapsodlingen, som har minskat från 53 000 hektar för två år sedan till årets 6 000 hektar. Lantmännen bedriver ett internationellt framgångsrikt växtförädlingsprogram för våraps. Utöver konsekvenserna för den svenska odlingen och förädlingsindustrin riskerar olika tolkningar av EU-lagstiftningen hemmamarknaden för Lantmännens växtförädlingsprogram och därmed förutsättningarna för forskning och utveckling i Sverige. Detta kan betraktas som ett praktiskt exempel på hur olika regeltolkningar inom EU påverkar svenskt lantbruks konkurrenskraft samt forskning och utveckling.

Sammanfattningsvis förväntas ett införande av handelsgödselskatt och vägsplitageskatt medföra generella konkurrenskraftshämmande

extrakostnader, som det saknas det utrymme för om en tillväxt- och exportorienterad livsmedelsstrategi ska vara möjlig att realisera.

Marknadsförutsättningar (Kapitel 5)

Utredningen lyfter fram vikten av ett långsiktigt och strategiskt arbete mellan samhälle och näring med syfte att ta tillvara marknadsmöjligheter. En framgångsrik exportstrategi bör vara ett fundament i den kommande livsmedelsstrategin. Det är grundläggande att den svenska lantbruks- & livsmedelsindustrin behöver vara konkurrenskraftig på exportmarknaderna för att över tid även klara konkurrenskraften på hemmamarknaden. Arbete med landgodkännande och livsmedelsattachéer på strategiskt viktiga marknader kommer att krävas. Därtill behöver instruktioner och regleringsbrev till relevanta myndigheter innehålla ett tydligt exportorienterat uppdrag för att främja och stödja svenska livsmedelsföretags exportsatsningar.

Kunskap och innovation (Kapitel 6)

Kunskaps- och innovationssystemet, som inkluderar statlig forskningsfinansiering, universitet samt näringsliv, behöver ges en tydlig och aktiv position som syftar till att stödja en tillväxt- och exportorienterad livsmedelsstrategi. Utredningen pekar på några centrala åtgärder i form av att mer offentliga medel behöver fördelas till behovsdriven forskning för att stärka lantbrukets- och livsmedelsindustrins konkurrenskraft samt att stärka samverkan mellan näringsliv, lärosäten, institut, rådgivning och myndigheter.

Ett positivt och praktiskt exempel på denna form av samverkan mellan företag, universitet och regioner är bildandet av ett Svenskt Havrecenter vid Lunds Universitet 2014. Havre och dess goda hälsoegenskaper uppmärksammas alltmer, både i Sverige och globalt. Ett gynnsamt klimat, goda jordar och många generationers samlade kunskap har gett Sverige en ledande internationell ställning som havreaktör. Parallellt har det skett en kunskapsuppbyggnad som sträcker sig längs hela värdekedjan från framtagande av nya sorter och odling till utveckling, marknadsföring och export av konkurrenskraftiga, hälsosamma och hållbara livsmedel, med engagemang från näringsliv, forskning och offentliga aktörer. Syftet med Svenskt Havrecenter är att skapa en organisatorisk hemvist för havrerelaterad forskning och innovation längs hela värdekedjan från jord till bord. Det blivande centret ska involvera och generera nytta för samtliga aktörer inom näringsliv, forskning och offentlig sektor.

I utredningen lyfts det fram vikten av att utveckla lantbrukets produktivitet genom metoder och arbetsätt för att optimera utnyttjandet av arealer och

övriga insatsmedel, bland annat genom nya tekniker inom växtförädlingen. Från Lantmännens sida vill vi betona vikten av växtförädling som en del av att driva produktiviteten inom spannmåls-, oljeväxt- och vallodlingen.

Växtförädling bidrar till ökad produktion i svensk växtodling med minst 0,5 – 1,0 % per år. Odlingsmiljön i Sverige är en unik kombination av gynnsamt klimat och lång dagslängd, vilket gör att sorter förädlade för sydligare länder inte är optimalt anpassade. Skåne kan klara sig relativt bra med utländska sorter för de flesta grödor, men för ett konkurrenskraftigt och hållbart lantbruk i resten av Sverige behövs lokal anpassning, särskilt med hänsyn till den förändring i sortmaterialet som krävs av klimatförändringar. Växtförädling är ett kostnadseffektivt sätt att anpassa grödorna till nya odlingssystem, oavsett om det avser konventionell eller ekologisk odling. Därtill följer även växtförädling på egenskaper som är angelägna ur ett konsument- och hälsoperspektiv för unika svenska förhållanden, som upptagning av kadmium eller andra tungmetaller. Något som redan sker idag i den svenska växtförädlingen.

För att optimalt utnyttja potentialen i växtförädlingen krävs tillgång till nya egenskaper och nya verktyg. Växtförädlingen har utvecklats mycket snabbt de senaste årtiondena ur ett vetenskapligt perspektiv. Framtagning av nya egenskaper och verktyg, anpassat till sortframställning kallas prebreeding. För de stora marknaderna lönar sig prebreeding kommersiellt, men inte för små marknader med krav på lokal anpassning, som den svenska. För att fortsatt kunna leverera allt bättre och anpassade sorter för svenska odlingsförhållanden, med hänsyn till bland annat hållbarhet och hälsa, är en offentlig satsning på prebreeding central. Det är inte lönsamt för ett svenskt växtförädlingsföretag, samtidigt som utväxlingen för lantbruk- och livsmedelsindustri samt konsumenten som helhet är stor.

Nya egenskaper kan exempelvis vara resistens mot sjukdomar eller effektivitet i kväveutnyttjande, vilket bidrar till ökad hållbarhet i odlingen. Nya verktyg inkluderar bioteknik för att ta fram nya egenskaper, men minst lika viktigt är nya verktyg för selektion, såsom genetiska markörer eller automatisk bildanalys.

Ökad diversifiering skapar möjligheter för livsmedelsindustrin och bidrar även till ökad biologisk mångfald. Det tar lång tid innan ett växtförädlingsprogram ger ekonomisk avkastning för ett utsädesföretag, fast det ger god lönsamhet för lantbrukaren och näringen. Starten av förädling av nya grödor eller existerande grödor med nya egenskaper behöver en kuvösverksamhet. Därefter kan kommersiell inriktad sortframställning ta över den fortsatta utvecklingen.

Våra nordiska grannländer Danmark, Finland och Norge har under de senaste åren antagit nya program i samarbete med staten och kommersiella

aktörer med syfte att säkra sin nationella växtförädling. Svensk växtförädling bör ses i ett nordiskt sammanhang och förutsätter en fortsatt och ökad satsning genom bland annat Nordiska Ministerrådet.

Sammanfattning över centrala praktiska utvecklings- och samarbetsområden för stat och kommersiella växtförädlingsaktörer

- Fortsatt och ökad satsning på Public Private Partnership (PPP) genom Nordiska Ministerrådet.
- En samlad och stark forskarmiljö för prebreeding vid universiteten.
- En kuvösmiljö för förädling av nya grödor samt egenskaper.
- Satsningar på växtgenetisk forskning genom utlysningar i forskningsråden.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis bygger en tillväxt- och exportorienterad livsmedelsstrategi för svenskt lantbruk- och livsmedelsindustri på följande förutsättningar:

- **En ny omvärld med nya möjligheter:** En ny berättelse för svenskt lantbruks- och livsmedelsindustri håller på att ta form utifrån en snabbt växande befolkning och medelklass i framförallt Asien, men även flera andra tillväxtekonomier i exempelvis norra Afrika.
- **Utgångspunkten:** Den svenska lantbruks- & livsmedelsindustrin behöver vara konkurrenskraftig på exportmarknaderna för att över tid klara hemmamarknaden.
- **Hela värdekedjan ska vara med:** Konkurrenskraftigt jordbruk och livsmedelsindustri hänger samman. Att skapa konkurrenskraft för hela värdekedjan är grundläggande för tillväxt för lantbruk- och livsmedelsindustri.
- **Strategi med exportfokus:** Stärkt exportorientering av lantbruks- och livsmedelsindustrin med stöttning av svenska myndigheter och innovationssystem.
- **Konkurrenskraft:** Internationellt likvärdiga villkor för hela värdekedjan.
- **Marknadsorienterade mervärden:** Branschen behöver förfoga över samt ges möjlighet att utforma mervärden för att ge lantbruksföretagen möjlighet att skapa värde åt konsumenten genom värdekedjan från jord till bord.
- **Innovation och produktivitet:** Jordbrukets innovationskraft bör fokusera på produktivitet genom hållbar intensifiering tillsammans med värdeskapande innovationer i livsmedelsindustrin för att konkurrenskraftigt möta en global efterfrågan. Samverkan mellan stat och kommersiella aktörer inom växtförädlingsområdet behöver särskilt ses över som en del i en hållbar intensifiering av odlingen i Sverige.
- **Hälsosamma val för konsumenten:** Möjligheten till proaktiva samarbeten mellan stat, företag och konsumentorganisationer utifrån ett hälsoperspektiv, bland annat med hänvisning till exempel från Danmark rörande partnerskap för fullkorn.

Lantmännen är beredda att delta i de vidare diskussionerna kring utformningen av en svensk livsmedelsstrategi.

Med vänlig hälsning Lantmännens koncernstyrelse genom:

Bengt-Olov Gunnarsson
Styrelseordförande

Per Olof Nyman
VD och Koncernchef